

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ
ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

(22-23 травня 2026 р.)

Полтава
2026

УДК 340.116-044.922:005.44(062.552)
Т 65

Т 65 **Трансформація правової системи в умовах
глобалізації.** Матеріали науково-практичної конференції
(м. Полтава, 22-23 травня 2026 р.). – Одеса: Видавництво
«Молодий вчений», 2026. – 160 с.

ISBN 978-617-8514-53-2

У збірнику представлені матеріали науково-практичної конференції «Трансформація правової системи в умовах глобалізації». Розглядаються загальні питання конституційного права, права інтелектуальної власності, господарського права та процесу, адміні-стративного права та процесу та інше, кримінального права, кримінально-виконавчого права, кримінології.

Збірник призначений для науковців, викладачів, аспірантів та студентів, які цікавляться юридичною наукою, а також для широкого кола читачів.

УДК 340.116-044.922:005.44(062.552)

ISBN 978-617-8514-53-2

© Колектив авторів, 2026
© Видавництво «Молодий вчений», 2026

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО,
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ**

Авжиян А.Д.

ДОБРОВІЛЬНІСТЬ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА ОЗНАКА КОЛАБОРАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ ТА
ВСТАНОВЛЕННЯ УМИСЛУ122

Кузьма О.В.

НЕЗАКОННЕ ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМА
ВДОСКОНАЛЕННЯ СТ. 332 КК УКРАЇНИ.....127

Морквас А.Ю.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА КОРУПЦІЙНІ
ПРАВОПОРУШЕННЯ.....132

Негода А.С.

ЗАПОБІГАННЯ ВІЙСЬКОВІЙ ЗЛОЧИННОСТІ137

**КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА,
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, СУДОВА
ЕКСПЕРТИЗА, СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ**

Данільченко А.Р.

ЗАОЧНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ (IN ABSENTIA):
БАЛАНС МІЖ ЕФЕКТИВНІСТЮ ПРАВОСУДДЯ
ТА ПРАВОМ НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД.....140

Калітвенцева В.С., Масилюк Я.О., Човник Є.Б.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ
В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ145

Ткаченко В.В.

ІНТЕГРАЦІЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
В ЕКСПЕРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ: ПРАВОВІ ТА ЕТИЧНІ АСПЕКТИ149

Щербатий Р.Р., Луговська А.Р.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД В УКРАЇНІ
КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ
З ПРАВ ЛЮДИНИ.....154

Щербатий Р.Р.

*асистент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
адвокат*

Луговська А.Р.

*студентка,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД В УКРАЇНІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Право на справедливий суд є одним із фундаментальних прав людини, закріплених у статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі – Конвенція), відповідно до пункту 1 якої кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом [1]. Для України, яка ратифікувала Конвенцію у 1997 році та визнала обов'язкову юрисдикцію Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ, Суд), практика цього судового органу є джерелом офіційного тлумачення положень Конвенції та орієнтиром для формування національних стандартів правозастосування.

Водночас відповідно до статті 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» практика ЄСПЛ підлягає застосуванню судами України як джерело права, що зумовлює її особливе значення у формуванні стандартів справедливого судочинства на національному рівні.

Зміст статті 6 Конвенції охоплює комплекс процесуальних гарантій, серед яких дотримання принципу публічності та забезпечення розумного строку судового провадження, право на розгляд справи незалежним і безстороннім судом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить

обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення [2, с. 105].

Саме тому, на нашу думку, зміст права на справедливий суд у практиці ЄСПЛ розглядається як комплексна процесуальна гарантія реалізації принципу верховенства права у демократичному суспільстві.

Аналіз практики ЄСПЛ щодо України засвідчує наявність системних проблем у сфері забезпечення права на справедливий суд. Відповідно до статистичних даних ЄСПЛ, у 2025 році щодо України було ухвалено 164 рішення, з яких у 160 Суд констатував щонайменше одне порушення прав людини. За цим показником Україна посідає перше місце серед усіх держав-учасниць Конвенції. У 4 справах – порушень знайдено не було. Лише у 2,5% рішень Суд не виявив порушень з боку України. Для порівняння, у Туреччині, яка лідирує за абсолютною кількістю заяв, цей показник становить 9%, тобто втричі вищий [3]. Наведені показники свідчать про необхідність подальшого вдосконалення механізмів функціонування судової влади як передумови забезпечення ефективного судового захисту прав людини.

Найбільш масштабною системною проблемою залишається невиконання остаточних судових рішень. Відповідно до усталеної практики ЄСПЛ виконання судового рішення є невіддільною частиною «права на суд» у розумінні статті 6 Конвенції, адже право на судовий захист було б ілюзорним, якби правова система держави дозволяла, щоб остаточне, обов'язкове рішення залишалося недіючим (рішення ЄСПЛ у справі «Хорнсбі проти Греції») [4]. В Україні ця проблема набула системного характеру, що підтверджується рішенням у справі «Бурмич та інші проти України», у якій Суд об'єднав понад 12 тисяч заяв проти України та передав їх на контроль Комітету міністрів Ради Європи [5].

Поряд із проблемою невиконання судових рішень суттєвим викликом у сфері забезпечення права на справедливий суд залишається недотримання вимоги розумного строку розгляду справ. Аналіз предмету скарг, поданих проти України, засвідчує, що переважна кількість скарг стосується надмірної (нерозумної) тривалості досудового розслідування, судового розгляду чи

виконання рішень національних судів та відсутності правових засобів для вирішення цієї проблеми на національному рівні [4]. Щодо України Суд неодноразово констатував порушення розумного строку не лише у частині провадження до ухвалення рішення, але й на стадії виконання, оскільки тривале невиконання судових рішень через бездіяльність державних органів прирівнюється до продовження строку розгляду справи. Рішення у справах «Дяченко та інші проти України» [6], «Івань та інші проти України» [7], «Ткаченко та інші проти України» [8] демонструють, що ця проблема є не поодиноким, а системним явищем. Отже, тривалість судових проваджень негативно впливає на ефективність реалізації права на судовий захист та підриває довіру суспільства до судової влади як інституції.

Слід зауважити, що принцип змагальності та рівності сторін також належить до ключових елементів права на справедливий судовий розгляд. ЄСПЛ констатував порушення цих принципів у випадках, коли сторонам не надавалась можливість ознайомитися з процесуальними документами іншої сторони або надати щодо них свої заперечення, а також коли судові рішення не містили належної мотивації (справа «Стриж проти України», заява №39071/08), де суди ухвалювали формальні, шаблонні або невмотивовані рішення, а забезпечення присутності сторін під час апеляційного розгляду було недостатнім [9]. Відтак, на наше переконання, забезпечення рівності сторін у судовому процесі виступає необхідною умовою реалізації принципу справедливості судового розгляду та гарантією довіри до результатів судочинства.

Важливим аспектом є питання виконання рішень ЄСПЛ самою Україною. Відповідно до статті 46 Конвенції держава-учасниця зобов'язана виконувати остаточні рішення Суду у справах, сторонами яких вона є. В Україні прийнято Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», який передбачає механізм виплати справедливої сатисфакції, а також вжиття індивідуальних і загальних заходів виконання.

Крім того, у рішенні від 14.02.2024 №1-р(П)/2024 Конституційний Суд зазначив, що ЄСПЛ рекомендує поновлення провадження в національних судах як належний відновлювальний захід, якщо попередній розгляд справи не відповідав вимогам §1 статті 6

Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Подаючи заяву про перегляд судового рішення у зв'язку з ухваленням ЄСПЛ рішення, в якому встановлено порушення Конвенції, особа, на користь якої ухвалено рішення ЄСПЛ, вправі ініціювати перегляд національного судового рішення як спосіб відновлення порушених прав [10]. Такий підхід свідчить про поступове формування в національній правовій системі ефективного механізму імплементації стандартів ЄСПЛ у практику національного судочинства.

Таким чином, практика ЄСПЛ формує систему міжнародно-правових орієнтирів, які визначають зміст та межі реалізації права на справедливий суд у національному правопорядку. У цьому контексті ефективність імплементації стандартів Конвенції безпосередньо впливає на рівень довіри до судової влади, стан забезпечення прав людини та відповідність функціонування судової системи України європейським правовим стандартам.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 (ратифікована Україною 17.07.1997). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

2. Карпенко, М.В., Котова Л. В. Право на справедливий суд та ефективний засіб юридичного захисту в практиці ЄСПЛ. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2024. № 47. С. 103–119.

3. Україна лідирує за порушеннями у ЄСПЛ через системну кризу правосуддя. РБК Україна. 2026. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/ukrayina-lidirue-porushennyami-espl-cherez-1770735767.html>

4. Савчин Н. Порушення строків розгляду справи: очима ЄСПЛ. Блог Юридичного факультету ЧНУ ім. Ю. Федьковича. 2022. URL: <https://law.chnu.edu.ua/porushennia-strokov-rozghliadu-spravy-ochyma-espl/>

5. Справа «Бурмич та інші проти України» (Заява № 46852/13 та інші) : рішення Європ. суду з прав людини від 12.10.2017. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-192193%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-192193%22]})

6. Справа «Дяченко та інші проти України» (Заява № 26417/08 та 8 інших заяв – див. перелік у додатку) : рішення Європ. суду з прав людини від 06.07.2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b92#Text

7. Справа «Івань та інші проти України» (Заява № 24500/07 та 13 інших заяв див. перелік у додатку) : рішення Європ. суду з прав людини від 12.01.2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b79#Text

8. Справа «Ткаченко та інші проти України» (Заява № 15642/07 та 2 інші заяви – див. перелік у додатку) : рішення Європ. суду з прав людини від 16.02.2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b86#Text

9. Справа «Стриж проти України» (Заява № 39071/08) : рішення Європ. суду з прав людини від 16.01.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_e89#Text

10. Рішення Другого сенату Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Приватного підприємства «Генеральний будівельний менеджмент» про відповідність Конституції України (конституційність) пункту 2 частини другої, частини третьої статті 321 Господарського процесуального кодексу України (щодо гарантування захисту прав і свобод особи за рішенням Європейського суду з прав людини) : Рішення Конституц. Суду України від 14.02.2024 № 1-п(П)/2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-24#Text>